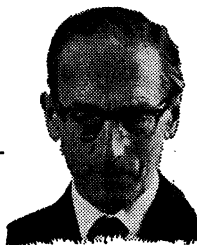

ANTI-USA-KAMPANJEN I RADIO/TV

Av fil. dr ÅKE THULSTRUP

Fil. dr Åke Thulstrup skildrar i denna artikel den antiamerikanska kampanj, som bedrivs av radio- och TV-monopolet i Sverige. Han exemplifierar rikhaltigt från de två senaste åren. Radio- och TV-monopolets nuvarande konstruktion ger oss monopolsystemets alla nackdelar men inga fördelar, menar författaren, som också understryker, att radionämnden är uppenbart otillräcklig som kontrollorgan. En möjlighet att komma till rätta med missbruket är att låta alla politiska partier utöva inflytande över de politiskt präglade programmets utformning. Bäst vore dock med en fri radio och television, där man i ett konkurrentföretags sändningar kunde bemöta alltför färgade framställningar i det andra.

Det var ju illa, att den tjugosju-årige vettvilligen den 28 januari kom åt att förstöra panoramarutorna på amerikanska ambassaden i Stockholm till ett sammanlagt värde av 50 000 kr. Men efter att noga ha övervägt alla hittills uppdagade omständigheter i denna sak måste jag säga, att jag till fullo förstår honom.

Tänk er en ungdom utan några andra kunskaper om de underutvecklade länderna, den tidigare kolonialpolitiken och om USA i största allmänhet än dem han har inhämtat i vår Radio/TV (som han inte utan skäl anser underställd den svenska statens kontroll och vars politiska förkunnelse han därför uppfattar som officiellt sanktionerad) — vad kan en sådan individ, om han har ett hetsigt temperament, göra annat än rusa till amerikanska ambassaden och krossa panoramarutor?

Sveriges Radio/TV driver en sedan några år allt medvetnare och intensivare antiamerikansk propaganda. Det är inte alls märkvärdigt, att omdömeslösa och okunniga ungdomar drivs till flaggbränning och fönsterkrossning. Dessa konsekvenser måste ha förutsetts av dem som

bär ansvaret för den pågående agitationen.

Hatagitation

Likheterna med nazitidens tyska radio blir allt mer iögonenfallande. Liksom den nazityska radion under vissa skeden gjorde pauser i utsändningarna för att ryta ut "Die Juden sind unser Unglück" och liknande visdomsord, serveras hos oss då och då hat-"dikter" tillägnade president Johnson. Bland de talrika specimen av samma konstart som jag under de senare åren har hört i radio och TV minns jag särskilt en från 1965 som bar rubriken: "Om olika sätt att utrota råttor." Det gällde Vietnam, och mästerverket var inlagt i vad som på programmet kallades "Lyrisk halvtimme". Jag undrar, om ens dr Goebbels brukade beteckna sina egna hatut-söndringar som lyrik. Vår svenska Radio/TV har faktiskt hunnit ett stycke förbi honom.

I somras ägnades en daglig återkommande femminutersutsändning (kl. 7.55—8.00) i stor utsträckning åt Amerika-hatet under den oskyldigt klingande rubriken "Från morgonsidan". Programmet kördes, såvitt jag minns, hela juli och under början av augusti, men det ägnades inte varje dag åt USA-hatet. En del lågkomik förekom också — som camouflagen? — och vi hölls väl underrättade om Mao Tse-tungs berömda simtur i Yangtsekiang.

Just detta att varannan dag eller så drypa några droppar hat i

nymornade lyssnares öron är till punkt och pricka nazistisk (eller stalinistisk) agitationsteknik.

Falsk ryktesspridning

Den 13 nov. 1966 utsändes ett program om CIA, den nordamerikanske presidentens både inom och utanför USA verksamma underrättelseorgan. Den lika upptände som aningslöse programförfattaren hade helt enkelt tagit för kontanta alla de sensationshistorier som de båda smarta amerikanska författarna Thomas Ross och David Wise kolporterar ut i sitt opus "The Invisible Government". Det betecknades i radioutsändningen som ett faktum, att CIA:s långa arm låg bakom en hel rad pronunciamenton och kuppförsök i namngivna latinamerikanska och asiatiska republiker. Även den marockanske vänsterledaren Ben-Barkas mystiska försvinnande den 30 okt. 1965 under en vistelse i Frankrike förklarades vara CIA:s verk. Nej, uppriktigt sagt: vår hederlige radioföreläsare var inte riktigt säker på den saken. "CIA har emellertid angivits som ansvarigt även till detta dåd", förkunnade han.

Varken i Sverige eller i något annat land med ordnade rättsförhållanden går det att offentligt säga eller skriva att säkerhetspolisen eller någon annan avdelning av ordningsmakten har bortfört och troligen låtit mörda den eller den berömde politikern. Ett eventuellt

tillägg med innebörden att sakkförhållandet inte är alldeles säkert ådagalagt, skulle inte fria rykts-spridaren från risken att bli ställd till ansvar inför domstol. Men att sprida ut gemena, fullkomligt obehövade och dessutom orimliga påståenden om ett under den nordamerikanske presidenten sorterande organ, det kan man mycket väl göra i vår Radio/TV.

Att CIA har gjort svåra felgrepp och att organisationen bör bevakas och kritiseras är jag övertygad om. Men jag tvivlar på att den sysslar med kidnappning av vänsterpolitiker, i varje fall på fransk mark. Däremot finns en rad väl belagda fall av bortföranden och likvideringar av politiska personligheter i Frankrike, utförda av sovjetiska agenter. På 1930-talet försvann i Paris två kända ryska emigrantgeneraler, och de undersökningar som har gjorts ställer det utom tvivel, att sovjetiska agenter svarade för bortförandet. Under de närmast följande åren skedde på franskt territorium flera likvideringar av sovjetdiplomater som hade röjt hemligheter eller i Moskva misstänktes för ohörsamhet. Det mest kända exemplet på detta slags aktivitet — alltså en av sovjetregeringen i Moskva dirigerad aktivitet i främmande länder — är naturligtvis mordet på Trotskij, förövat av en katalansk kommunist 1940. Till samma kategori kan man räkna den avhoppade f. d. chefen för det sovjetiska militärspionagets väst-

europiska gren Walter Krivitskijs mystiska död i New York 1940.

Den ryske avhopparen Vladimir Petrov berättar i "Sant vittnesbörd" (1956) om liknande upplevelser på sovjetlegationen i Teheran under Stalins tid. Sovjets regering är troligen den enda sedan 1918 verk samma, som i stor utsträckning låtit lönnmörda verkliga eller inbillade motståndare utomlands. Om Sveriges Radio/TV nu har så stort intresse för stormakternas under rättelse- och polisorganisationer, borde de sovjetryska gärningarna utgöra ett intressant stoff. Inte minst vi i Sverige har ju vissa erfarenheter.

"Kolonialmakten" USA

Ett trick som våra USA-hetsare ofta använder är att beteckna den nordamerikanska unionsrepubliken som en kolonialmakt. Nu har USA som bekant praktiskt taget inga kolonier — såvida man inte skall uppfatta den nordamerikanska kontinentens befolkande med västerlänningar som ett enda stort kolonisationsföretag. USA förvärvade visserligen 1898 Cuba, Puerto Rico, Filippinerna och en del smärre öar från Spanien, men Cuba blev genast en nära nog självständig republik (helt självständig 1934), Filippinerna blev det 1946, och Puerto Rico är i dag endast i utrikespolitiskt hänseende underställt USA. Men våra professionella Amerikatatare vet råd: de slår ihop de tjugolatinamerikanska republikerna

med de länder som senare har kommit loss från de västerländska makternas överhöghet och förkunnar, att de alla i lika hög grad är utsatta för ett även av USA utövat förtryck.

Hr Göran Therborn, som 1966 vann ryktbarhet som utgivare av den kommunistiskt präglade skriften "En ny vänster", tillämpade detta konstgrepp i ett uttalande i radiodebatten "Det gäller vår värld", vilken utsändes över vår radio den 2 maj 1963 under beskydd av dåvarande ambassadören Alva Myrdal:

"Att fatta vidden av det koloniala förtryck som asiaterna, afrikanerna och latinamerikanerna håller på att kasta av sig är nästan omöjligt. Kolonialismen var en världsdels förtryck av tre andra, ett förtryck som har varat i århundraden och opererat på alla områden. En ekonomisk utplundring som gav kapitalismen dess uppsving och som vårt välstånd byggts upp på."

En del människor som inte har hr Therborns solida historiska kunskaper och lysande analytiska begåvning inbillade sig tidigare, att det välstånd som successivt under århundradenas lopp har uppkommit i Storbritannien, Holland, Tyskland, Frankrike, Nordamerika, de nordiska länderna etc. till ganska stor del, ja, rentav främst berodde på den arbetsamhet, sparsamhet och organisationsförmåga som miljoner briter, holländare, tyskar etc.

har visat liksom på den uppfinningsrikedom som ett mindre antal av deras landsmän har lagt i dagen i och för ett bättre utnyttjande av åkerjord, skogar och gruvor, för förbättrade kommunikationer till lands, till sjöss och i luften, för ångkraftens utnyttjande som drivkraft, för explosionsmotorns utexperimenterande och bilismens uppkomst, för elektricitetens begagnande som människans tjänare på nära nog alla områden av mänsklig verksamhet. Vi inbillade oss också, att vårt välstånd i någon mån hade främjats av att vi har förmått bygga upp samhällen som hyllar lagen och låter individer och näringsgrenar leva och fungera under relativ frihet. Men så kommer hr Therborn, vår beundransvärde polyhistor, och meddelar oss att allt detta i själva verket har betytt mycket litet. Vad vi har blivit rika på, vad vårt välstånd bygger på, är, säger denne intellektuella rese, vår "utplundring" av de underutvecklade folken.

Sådan ekonomisk information sprids genom vår Radio/TV.

"Slaveriet"

Ett annat sätt att komma på USA är att tala om slaveriet. Alla former av slaveri är skamliga, och för det tidigare av flera europeiska folk tillämpade negerlaveriet finns ingen ursäkt. Men i USA avskaffades dock slaveriet för över hundra år sen, under det att samma institution ännu i vårt århundrade har

florerat på åtskilliga håll i Afrika och Asien — ja, på vissa håll torde existera än i dag. I början av 1930-talet fanns i Afrika slaveri fullt öppet endast i de två stater som på den tiden betecknades som de enda fria i denna del av världen, nämligen Liberia och Abessinien. En av Nationernas Förbund tillsatt undersökningskommission konstaterade i sitt 1930 framlagda betänkande, att den dåvarande presidenten av Liberia, en neger vid namn King, lät anställa jakt på de primitiva stammarna i sitt lands inre och därefter hyrde ut detta människomaterial till en skrupelfri guvernör för den spanska kolonin Fernando Po. Att den abessinska stat som 1935 anfölls av Mussolinis Italien i mycket hög grad byggde på ett fullt öppet, så att säga legaliserat negerslaveri har till full evidens klarlagts i en rad ögonvittnesskildringar. Jag hänvisar i förbigående till den svenske militären Viking Tamms "I tjänst hos Neger" och till den kanadensiske tidningsmannen Van Paasens "The days of our years". Men finns i själva verket inte slaveri fullt öppet kvar på flera håll än i dag? Flera av arabstaterna är starkt misstänkta för att hänga kvar vid den urgamla sedvänjan. En övertygande relation av en fransk resenär berättar om kidnappning av unga algeriska och tunisiska gossar och flickor av motoriserade slavjägare, som nattetid för sina värdefulla laster genom norra Sa-

hara och Sudan ner till Röda havets strand, där speciella fartyg väntar för transporten till slavmarknader i Saudi-Arabien.

Har månne Sveriges Radio/TV behandlat det slaveri som ännu under 1930-talet fanns i Liberia och Abessinien och som av allt att döma än i dag finns i vissa arabländer? Om så inte är fallet är det väl egendomligt att Sveriges Radio/TV ägnar ett så brinnande intresse åt det nordamerikanska negerslaveri som avskaffades för över hundra år sen? Våra massmedia och alldeles särskilt Radio/TV är enligt folksmaken inriktade på aktualiteter, sysslar föga med historia. Men just vad det gäller slaveriet har vår Radio/TV visat ett onekligen något ensidigt men dock brinnande historiskt intresse. Under 1966 drogs i vår radio en i fyra utsändningar uppdelad berättelse om "negrernas historia i USA", som det hette i underrubriken. Den samlande rubriken var "I det vita Amerika". På hösten 1966 kördes detta för ungdomens fostran viktiga program i repris.

Hur skulle det vara, om vår Radio/TV i stället för att med uppenbar förtjusning ge spridning åt överträdelser som nordamerikanerna begick i det förgångna ägnade någon liten uppmärksamhet åt de överträdelser av precis samma slag som flera afrikanska och asiatiska folk har gjort sig skyldiga till i vår egen tid och som en del av dem troligen begår än i dag? Det

liberianska, abessinska och arabiska slaveriet är väl inte mindre intressant än det nordamerikanska av den anledningen att det tillhör vår egen tid?

Sveriges Radio/TV saknar all laglig befogenhet att driva den politiskt präglade antiamerikanska propaganda som nu tar upp en stor del av sändartiden. Det går helt enkelt inte för sig, att ett monopol-företag som Sveriges Radio/TV för sin egen utrikespolitiska kurs utan hänsyn till de beslut härom som statsmakterna har fattat.

Jag påstår inte, att alla radio- och TV-program som behandlar nordamerikansk politik eller andra nordamerikanska förhållanden är tendentiösa. Jag har lyssnat till flera utsändningar mot vilka ingen kritik kan riktas. Jag vill särskilt framhäva den objektiva, utmärkta informativa beskaffenheten av Björn Ahlanders utrikespolitiska översikter.

Radionämnden otillräcklig

Den som är missbelåten med vår Radio/TV kan sända in klagomål till Radionämnden. Jag gjorde själv så i januari 1966. Jag vände mig där mot åtskilliga yttringar av Amerika-hat som hade utsänts under 1965 men ägnade ungefär hälften av min inlaga åt kritik av ett i sin blinda partiskhet fullkomligt befängt program (av hrr Anders Ehnmark & L. Björkman) om Spaniens historia 1931—36. Programförfattarna skildrade detta skede

helt ur anarkistisk och vänstersocialistisk synvinkel. Ur en sådan synvinkel kan man också skildra t. ex. Sveriges historia 1905—15: gör man det kommer Karl Staaff och Hjalmar Branting att framstå som ytterst farliga ärkereaktionärer. De framställdes faktiskt så av Zeth Höglund. Även för hrr Ehnmark & Björkman blir alla de spanjorer som under skedet 1931—36 bekämpade den revolutionära linjen antingen "fascister" eller "reaktionärer". — Radionämnden lade min 18 sidor långa skrivelse utan diskussion till handlingarna. Ett "arbetsutskott" på två man hade i förväg berett ärendet och författat det yttrande som nämnden därefter antog. Det hette där, att radion inte borde avstå från att framföra "samhällskritiska program". Detta hade jag heller inte yrkat på. Men varför riktas ideligen "samhällskritik" endast mot USA, Portugal, Spanien, Sydafrika och de latinamerikanska staterna? Finns inga som helst sociala missförhållanden i Östtyskland, Polen, Tjeckoslovakien, Ungern, Jugoslavien, Albanien, Bulgarien, Rumänien, Sovjetunionen, Kinesiska folkrepubliken, Nordkorea och Sydkorea? Och hur är det med samhällsförhållandena i arabstaterna och de övriga nya afrikanska republikerna?

Radionämnden är ett uppenbart otillräckligt kontrollorgan. Vår nuvarande Radio/TV:s konstruktion ger oss monopolsystemets alla

nackdelar men ingen av dess fördelar. Fördelen med ett monopol som statsmakterna beviljar är, att de kan ställa detta under effektiv kontroll. En av riksdagen utövad kontroll över vår Radio/TV som lät alla politiska partier i proportion till sin styrka öva inflytande över de politiskt präglade programmens utformning skulle vara bättre än den nuvarande, som medger en alldeles ohejdad propaganda av än

dold, än helt öppen karaktär. En annan tanke, som jag personligen föredrar, vore medgivandet att ett annonsfinansierat Radio/TV-bolag fick etableras, så att möjligheter till bemötande av alltför färgade framställningar skapades.

Genom en motion till årets riksdag (AK nr 670) har våra folkrepresentanter fått tillfälle att ta ställning till denna viktiga fråga.

OM idrott

Farhågan för att idrotten skall bli en ren nöjesindustri eller ett kallt fungerande tävlingsmaskineri kan synas mycket berättigad. Det stereotypa, standardiserade, glädjelösa lurar t.ex. bakom allsvenska serien i fotboll, det sticker fram i ett monotont 10 000-meterslopp, i en stängningsmatch i brottning osv. Men ändå! Stjärnidrotten av i dag rymmer trots allt så mycket av spontan glädje, strålande eggande kamp, ger så mycket av omväxling, av det oväntade, fantasifyllda, ja ger en bild av livet självt. Och därför behöver det inte, som så många högljutt ropa, vara andefattigt att blott se på idrott: ett stavhopp över de 440, en hård, jämn kamp under den ilsamma flykten över häckarna på 110 m., en ursinnig, behjärtad spurt på det sista varvet, ett intuitivt, smidigt målvaktssprång, ett trampolinhopp, ett spjuts fascinerande bana, ett stafettlopps andlösa spänning — allt detta ger inte bara tjusning för stunden utan ofta för hela livet bestående, rika, skönhetsmättade minnen.

Svensk Tidskrift 1936